

Çöken sosyalist uygulamalar değil bürokrasiydi

Bu yazı İşçilerin Uluslararası Birliği - Dördüncü Enternasyonal'in (İUB-DE) yayın organı olan *International Correspondence*'ın (Uluslararası Haberleşme) Temmuz 2017 tarihli özel sayısında yayımlanmıştır.

Yazar: José Castillo

Çeviri: Kaan Gündeş

José Castillo, İUB-DE'nin Arjantin seksiyonu Sosyalist Sol'un (IS) önderlerinden akademisyen ve ekonomist. Sol Ekonomistler (EDI), Eleştirel Ekonomi Derneği ve Latin Amerika Politik Ekonomi ve Eleştirel Düşünce Derneği (SEPLA) üyesidir. Onlarca makalenin yazarı Castillo'nun kaleme aldığı birkaç kitap şöyledir: *Machiavelli'yi Okumak*, *Dış Borç: Sömürgeleştirme, Sefalet ve Yolsuzluk*, *Rus Devrimi'nden 90. Yıl Sonra* (İUB-DE üyeleri Mercedes Petit ve Miguel Lamas ile birlikte), *Ekonominin Temelleri*.

Emperyalist propaganda "SSCB'de sosyalizmin başarısız olduğunu" söylüyor. Biz tam tersini söylüyoruz. Başarısız olan hain bürokrasidir. Diğer yandan sosyalist önlemler, uygulandıkları her zaman yararlılıklarını gösterdi. Stalinist bürokrasinin ürettiği tüm deformasyonlara rağmen, burjuvazinin mülksüzleştirilmesi ve ekonominin planlanması olguları bile Sovyetler Birliği'nin etkileyici başarılarla ulaşmasını sağladı.

Rus devriminin üzerinden geçen bir yüzyılın ardından birçok yoldaş haklı olarak

şu soruyu sorabilir: Ne işe yaradı ki? Berlin Duvarı'nın yıkılışında ve eski SSCB'nin 1989-1991'de çözüluşünden de anlaşılacağı üzere sosyalizm bir başarısızlık değil miydi?

1917 Ekim Devrimi'nin zaferiyle işçi sınıfının sovyetler aracılığıyla iktidara geldiği ve önce toprak sahiplerinin, sonra da burjuvazinin geri kalanının mülksüzleştirildiği gerçeği, işçilerin ve köylülerin en yakıcı özlmlerini karşılamaya başlamayı mümkün kıldı: Emperyalistler arası savaştan çekilmek, ekmek ve toprak. Ama Lenin, Troçki ve Bolşevik devrimciler bunun henüz "sosyalizm" olmadığını biliyordu. Bu kazanımlar, daha ileri Avrupa ülkelerinde gerçekleşecek olan yeni sosyalist devrimci zaferlerin yardımını beklerken kurulmaya çalışılan devrimci bir işçi-köylü hükümetinin ilk adımlarıydı. Lenin ve Troçki bu amaçla 1919'da Üçüncü Enternasyonal'i kurdular.

İç savaşın korkunç sonuçlarına ve aynı zamanda Avrupa'da devrimin yenilgisine rağmen, sosyalist önlemler sayesinde, hâlâ izole olan devrimci hükümet, her alanda işçiler için etkileyici ilerlemeler kaydetti. Lenin ve Troçki her zaman, tek başlarına ve izole bir şekilde sosyalizmi inşa edemeyeceklerini, bunun yerine kısmî ve geçici adımlar atabileceklerini, çünkü emperyalist dünya sisteminin ancak buna izin vereceğini savundular. Yıllar sonra, iktidardan uzaklaştırılıp Stalin tarafından sürgüne gönderilmiş olan Lev Troçki, 1932'de Kopenhag'da düzenlenen bir konferansta şunları söyleyecekti:

"Öncelikle şunu belirtmemeye izin verin: Sovyet rejiminin çelişkileri, zorlukları, yanlışlıkları ve yetersizliğinin ben de herkes kadar farkındayım. Şahsen ben ne yazılarımda ne de konuşmalarımda bunları hiçbir zaman saklamadım. Hep şuna inandım ve halen de inanıyorum ki, devrimci siyaset gerici siyasetten farklı olarak gizlilik üzerine kurulamaz. 'Gerçekleri olduğu gibi yansıtmak' işçi devletinin en üstün ilkesi olmalıdır. [...]"

Ancak Sovyetler Birliği'nde şimdiye kadar sosyalizm olmadı. Orada hüküm süren durum, çelişkilerle dolu, geçmişin ağır mirasını yüklenmiş ve ek olarak da kapitalist devletlerin düşmanca baskısı altındaki bir geçiş dönemidir. Ekim Devrimi yeni toplumun ilkesini ilân etti. Sovyet Cumhuriyeti onun hayata

geçirilmesinin sadece ilk basamağıydı. Edison'un ilk lambası da çok kötüydü. İlk sosyalist inşanın hataları ve yanlışları arasından geleceği nasıl ayırt edeceğimizi bilmek zorundayız.” (1)

Ekonomik başarılar

Bu konferansta ve çok daha kapsamlı bir şekilde 1936 tarihli *İhanete Uğrayan Devrim*'de, Stalinist bürokrasinin iktidarı ele geçirmesinin yarattığı gerilemelere ve engellere rağmen devrimden beri yaşanan olağanüstü ilerlemelerin şüphe götürmez istatikselsel verilerini ortaya serecek olan yine Troçki'nin kendisiydi.

Rusya devrimi yalnızca geri kalmış bir ülke olarak yaşamadı, aynı zamanda yoksulluğun ve okuma-yazma bilmezliğin son derece yoğun ve yaygın olduğu bir ülke olarak yaşadı. İlk olarak Birinci Dünya Savaşı ve ardından da devrimin ertesinde gelişen İç Savaş daha önce eşi benzeri görülmemiş bir yıkım yarattı. İzole olmuş işçi devleti, böylesine bir yıkım zemininin üzerinde, elinde yalnızca burjuvaziye mülksüzleştirmiş olmasının, yani topraklar, fabrikalar ve bankalar üzerindeki kapitalist özel mülkiyeti kaldırmış olmanın avantajlarıyla, son derece yavaş bir şekilde ve devasa çelişkilerin eşliğinde, ekonomiyi planlamaya ve dış ticaret üzerinde devlet tekeli kurmaya ve böylece ekonomiyi ayakları üzerine kaldırarak bu alanda müthiş sonuçlar elde etmeye başladı.

Sözü bir kere daha Troçki'ye bırakalım:

“Rusya'nın sanayi gelişiminin ham endeks rakamlarıyla ifade edilen eğrisi, savaştan önceki son yıl olan 1913'ü 100 alarak alırsak aşağıdaki gibidir. İç savaşın en yüksek noktası olan 1920 yılı, aynı zamanda sanayinin en düşük noktasıdır — sadece 25, yani savaş öncesi üretimin dörtte biri. 1925'te 75'e, yani savaş öncesi üretimin dörtte üçüne yükseldi; 1929'da yaklaşık 200'e ve 1932'de de 300'e, yani savaşın arifesindekinden üç kat daha fazlasına yükseldi. Uluslararası endeks ışığında tablo daha da çarpıcı hale geliyor. 1925'ten

1932'ye kadar Almanya'nın sanayi üretimi bir buçuk kat azalırken, Amerika'da iki kat, Sovyetler Birliği'nde dört kat arttı. Bu verilerin kendileri zaten konuşmaktadır. " (2)

Başlıca emperyalist güçler 1929'da başlayan kapitalist ekonomik krizin batağında dibe çekilirken, SSCB ivmelenen bir oranda büyümeye devam etti. Elbette bu, "tek ülkede sosyalizm" şeklindeki gerici ütopyanın hayata geçirilebileceği olasılığına herhangi bir güven duymak anlamına gelmiyordu. Troçki, Sovyet ekonomisinin bu büyümesinin, emperyalist ülkelerden herhangi birisiyle karşılaştırıldığında "korkutucu derecede aşağılarda olan" bir seviyeden başladığını söylemeyi ihmal etmiyordu. Ve bunun yanı sıra, azınlıktaki bir bürokratik yetkililer ve iktidar aygıtıyla ilişkili ayrıcalıklı ufak toplumsal kesimler ile düşük ücretli çoğunluk ve farklı alanlardaki emekçiler arasındaki eşitsizliğin genişliyor olmasına dikkat çekip bunu yeriyordu.

Üretim araçları planlı bir kamu ekonomisinin kontrolünde olduğunda ekonomik büyümenin kapasitesinin neleri başarabileceği, Sovyetler Birliği yeni bir yıkımla test edildiğinde bir kere daha kanıtlandı: 2. Dünya Savaşı. SSCB bu savaşta yalnızca nüfusunun %15'ine denk gelen 27 milyon insanı kaybetmekle kalmadı; aynı zamanda 1710 şehir, 70.000 köy, 31.850 fabrika ile atölye, mevcut demiryolları ile köprülerin yarısı ve 6 milyon ev yok edildi. Ancak 1945 ile 1950 yılları arasında uygulanan ve merkezî olarak yeniden inşaya odaklanan dördüncü 5 yıllık planın sonunda endüstriyel üretim 1940'da olduğundan %70 oranında daha yüksekti. Karşılaştıracak olursak SSCB savaşın sonuyla 1947 arasında %15 büyüdü ve ardından 1948 ile 1951 arasında büyüme sıradışı bir şekilde %23 oranına yükseldi. Bu sırada ABD'nin ortalama büyümesi %4 şeklinde gerçekleşti (eklemek gerekir ki, ABD'nin GSYH'si SSCB'kinden 4 kat fazlaydı). 1951 ile 1955 arasında uygulanan bir sonraki beş yıllık plan, endüstriyel üretimi bir %70 oranında daha arttırdı. Sovyetler Birliği, devasa maden eritme ocakları ve izabe tesislerinin kurulmasıyla nükleer, çelik, metalurji ve petrol gibi ağır sanayinin çeşitli kalemlerinde bir güce dönüşecekti; gerçi bu alanlarda da her zaman Amerikan emperyalizminin seviyesinin altında kalmayı sürdürecekti.

Ekleme gerekir ki SSCB nüfusu bir yanda daima bürokratik planlamanın sonuçlarından muzdarip olmayı sürdürecekti. Eski SSCB’de bürokrasi hiçbir zaman şehirlerle uyumlu bir şekilde kırsal üretimi geliştiremedi ve bu yüzden tarım sistematik bir şekilde kriz ve kıtlık dönemlerine girip durdu. Beş yıllık planlarda ise daima büyük altyapı çalışmalarına öncelik verildi ve böylece geniş kitlelerin sabun ve diğer temizlik ürünleri ve giyim gibi temel günlük tüketim maddelerinin üretimi sürekli olarak arka planda kaldı.

Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve spor alanındaki başarılar

SSCB okuma-yazma bilmezlikle başarılı bir şekilde mücadele edebildi. 1917’de nüfusun yaklaşık yüzde 60’ı (özellikle köylülerin büyük çoğunluğu) okuma yazma bilmiyordu. İkinci Dünya Savaşı arifesinde, bu oran yüzde 10’un altına düşürülmüştü ve ardından tamamen ortadan kaldırıldı.

Eğitim materyalleri, burslar, destekler, ikamet, tıbbi bakım ve toplu taşımanın ücretsiz hale getirilmesi veya avantajlı koşullar altında verilmesi, binlerce kütüphane, okuma odası ve laboratuvarın inşa edilmesi ve yetişkin eğitiminin teşviki dahil olmak üzere ücretsiz, zorunlu meslekten olmayan eğitimin getirilmesi: Bunlar Ekim’in yalnızca birkaç kazanımıydı. Sovyetler Birliği, özellikle 1960’lardan itibaren, bilimin birçok alanında çok sayıda uzman yetiştirdi: Uluslararası ölçekte birinci sınıf olarak kabul edilecek olan doktorlar, fizikçiler, kimyagerler, matematikçiler, bilimsel ve teknik kurumlara dahil olup burada araştırmalar yapan kişiler. Bunlara ek olarak Sovyetler Birliği en çok kitabın satıldığı (ve aynı zamanda en ucuz fiyata satıldığı) ve sayısız opera, tiyatro, sinema ve kültür binasında, satılan kitap sayısından daha fazla etkinliğin düzenlendiği tek ülke oldu. **(3)**

Bu başarılarla totaliter kontrol ve baskı eşlik ediyordu. İnanması güç ama eski SSCB’de 1935’te, en prestijli kurumlardan biri olan Bilim Akademisi, genetiği “burjuva bilimi” olduğu için yasakladı ve genlerin var olmadığını iddia etti. Merkez Komitesi, Bilim Akademisi’nin bu kararını oybirliğiyle onayladı... Yayımlanan kitaplar tamamen polis aygıtı tarafından kontrol edilip

düzenleniyordu. Muhafif literatür, gizlice elden ele dolaştırılan ve “samizdat” adı verilen el yazmalarıyla dolaştırılıyordu. Bu samizdatlarla mücadele etmek için, SSCB’de fotokopi makinelerinin ve kapitalist “Xerox” makinelerinin halk tarafından ticari kullanımı yasaklanmıştı... Samizdatların yazarları akıl hastanelerinde ya da “gulaglarda”, yani en misafirperver olmayan ve en uzak bölgelerde kurulmuş olan, oldukça zor koşulların hakim olduğu uğursuz zorunlu çalışma kamplarında tutsak edildiler.

Sağlık alanında da büyük başarılar elde edildi. İlaçların düzenli olarak tedarik edilmeye başlanmış olması da dahil olmak üzere ücretsiz tıbbi bakım ve pandemileri önleyici kitlesel önlemler sıtma, çocuk felci, beyin iltihabı, parazit veya zührevi hastalıklar gibi Rus nüfusunu eskiden kırıp geçiren çeşitli hastalıkların ortadan kaldırılmasına olanak sağladı. Sovyet tıbbı, çiçek hastalığını ortadan kaldırmaya adanmış küresel kampanyaya öncülük etti, gezegendeki ilk kan bankasını yarattı ve diğer birçok başarının yanı sıra tarihteki ilk kornea naklinin gerçekleşmesini sağladı.

Atılan yaşamsal önemdeki adımlardan biri de, anne-babaların çalışmasına izin veren anaokulları kurulması ve çok sayıda jinekolojik-obstetrik ve pediatri merkezlerinin açılmasıyla, anne ile çocuğun gebelikten itibaren tam bir korunma ve güvence altına alınmasıydı. Aynı şekilde yaşlılar da koruma altına alındı; Sovyetler Birliği’de yaşlılar için ulaşım ücretsiz ve ülke, gezegendeki en kapsamlı emeklilik sistemine sahipti. Böylece 1991’de SSCB’de, ortalama insan ömrü 71 yıla dek uzamıştı. Bu sayı Ekim Devrimi’nin başında ancak 40’a ulaşıyordu. Beslenme alışkanlıklarındaki değişiklikler ve gelişmeler sayesinde ortalama boy da 1.60’tan 1.80 metreye yükselmişti. **(4)**

Ancak belirttiğimiz çelişkiler dahilinde, tamamen bürokrasi tarafından yönlendirilen bir hayatın sonucu olarak, 1970’lerden itibaren emekçi nüfus arasında, özellikle de erkek çalışanlar arasında büyük bir yıkım yaratmaya başlamış olan alkolizmin giderek yayılmasından söz edebiliriz.

Spor alanında da ilerlemeler kaydedildi. 1952’de Helsinki’de organize edilen

oyunlardan beri, SSCB olimpiyatlara katılmaya başlamıştı. SSCB'nin çözüluşüne dek özellikle atletizm dallarında toplam 1010 madalya (395 altın, 319 gümüş ve 296 bronz) kazanılacaktı. Sovyetler ayrıca birkaç dünya şampiyonuyla gezegendeki en iyi satranç oyuncularının ülkesi olacaktı.

Atom ve uzay bilimlerinde gelişim

Devlet planlaması ve bunu yarattığı ekonomik güç, Sovyetler Birliğı'nin atom enerjisinde lider olmasını sağladı. Aralık 1946'da ilk nükleer reaktör devreye girdi. Ağustos 1949'da SSCB ilk atom bombasının kullanımını başarılı bir şekilde deneyimledi. Ve SSCB'nin gerçekleştirdiğı ilerlemeler sayesinde de bu teknolojiye sahip olması, nükleer enerjinin barışçıl kullanımının güvence altına alınmasına öncülük etti. 1950 gibi erken bir tarihte bütün nüfusa elektrik sağlamak için ilk elektrik santrali inşa edildi ve bu santrallerin sayısı hızla çoğaldı.

Bürokrasinin sorumsuz rolü, Nisan 1986'daki Çernobil faciasında ve bu faciannın sonuçlarında da gördüğümüz üzere, bu alanda da mevcuttu elbette.

Diğer bir başarı, SSCB'nin yıllarca Amerika Birleşik Devletleri'nin önünde olduğu etkileyici bir alandı: Uzayın keşfi ile uzay yolculuğunun gelişimi. 1957'de SSCB ultra güçlü bir roket inşa ederek, yeryüzüne radyo mesajları göndermeye başlayan dünyanın yörüngesindeki ilk uydu Sputnik'i ve uzaya çıkan ilk canlı olan dişi köpek Laika'yı yörüngeye yerleştirmeyi başardı. Sonunda, 12 Nisan 1961'de uzaya çıkan ilk insan, kozmonot Yuri Gagarin olacaktı. Daha sonraki bir aşamada onu uzaydaki ilk kadın (1963 yılında Valentina Tereshkova) ve uzay yürüyüşü yapan ilk insan (Alexei Leonov) izledi. 1969'da Amerikalılar, nihayet aya iniş yapan Apollo ile alandaki rekabeti kızıştırmaya başladı. Buna rağmen Sovyetler, yerleşik yörünge istasyonlarında (mesela 1971'de yörüngeye oturtulan Salyut 1) ve 1986 gibi erken bir tarihte yerleştirilen ilk kalıcı uzay istasyonunda (MIR) öncü olmaya devam etti.

Devrimin ilk yıllarında sanatsal yaratım

Devrimci zafer, tüm alanlarda sanatsal yaratımın bir patlama yaşamasını sağladı. Ve Sovyet hükümeti, karşıdevrime ve iç savaşın acılarına karşı mücadele bağlamında bu sanatsal patlamayı cesaretlendirdi ve ona tam bir özgürlük sağladı.

Ekim 1917 zaferi, diğer ülkelerde pek çok yazar, ressam, heykeltıraş, mimar ve genel olarak entelektüelin ilgisini uyandırdı. Amerikalı devrimci yazar ve militan John Reed'in meşhur *Dünyayı Sarsan On Gün* eseri zaten yaygın bir bilinirliğe sahip. Dansçı Isadora Duncan da, 1921'de hükümet tarafından davet edilerek Moskova'ya gitti ve sanatını devrimin hizmetine sundu.

O zamanlar "avangard" olarak adlandırılan sanatsal deney alanında, tuhaf bir fenomen ortaya çıktı. "Burjuvazinin dar ufkunu" 19. yüzyılın sonlarından beri aşamamasını eleştiren geniş ve heterojen bir kamp oluştu. Bu avangard hareketin geniş bir kesimi Sovyet zaferini destekledi ve üretim, teknoloji ve günlük yaşamla bağlantılı olarak dünyayı yalnızca görmenin değil, aynı zamanda inşa etmenin de yeni bir yolunu sunarak güç kazandı.

Sovyet sineması, zaten oldukça iyi bilinen bir ilerleme yaşadı; öyle ki, dünya çapında bir ekol oldu. Sinema ve sinema araçları devrimden sonra kamulaştırılmıştı ve "devrim için devrimci sinema" ve "bir sistem olarak deney" sloganlarıyla, ilk yıllarda en geniş özgürlük ve gelişim desteğine sahipti. Böylece *Potemkin Zırhlısı*, *Grev*, *Eski ve Yeni*, *Ekim: Dünyayı Sarsan On Gün* filmleriyle tanınan Sergei Eisenstein gibi bir dahi öne çıkabildi. Hala sessiz ve siyah beyaz olan filmlere kitleler ilk kez katılım göstermiş oldu; bu kitlelerin yaşadıkları zorluklar ve verdikleri mücadeleler ilk defa beyaz perdede görüldü. Montaj tekniğinde de ilerleme kaydedildi; "haber filmleri" gibi yenilikler ve Dziga Vertov'un *Sine-Göz* ve *Cinéma Vérité* anlayışları geliştirildi, kurmaca ve belgesel arasındaki sınırların sınıanmasından yol alındı.

İç savaşın ortasında, amansız fedakarlıklarla, Sovyet hükümeti alana dair yeni yasalar çıkardı ve sanatçılar ile sanat faaliyetleri için binalar ve ödenekler verdi. En çeşitli akımların tartışıldığı ve iç içe geçtiği deneysel atölye çalışmaları ortaya çıktı. Fotoğraf montajına dayalı bir estetik yaratan konstrüktivizmin en bilinen ve merkezî figürlerinden biri olan, zamanı için kesinlikle devrim niteliğinde işler yapmış olan Alexander Rodchenko öne çıkan isimler arasındaydı. Yüksek Sanat ve Teknik Stüdyoları (Vkhutemas) grafik tasarım, endüstriyel ve avangard fotoğrafçılık alanında mükemmel işler kaydetti. Bu kurumun çok çeşitli konuları işleyen sokak afişleri ünlü oldu ve bu ünlerini hala koruyorlar. Vkhutemas'ın sokak afişleri, Bauhaus olarak bilinen ünlü Alman tasarım okulunun da öncüsü oldu.

Bu özgür yaratıcılık atmosferi derinleşirken, o güne kadar su geçirmez bölmeler muamelesi görmüş sınırlar da paramparça edildi: Büyük şair Mayakovsky, şiirlerini tasvir etmek için fotomontaj kullanmaya başladı ve aynı zamanda avangard yapıların tasarımına katıldı.

Ne yazık ki, bu özgür yaratıcılık baharı birkaç yıl sonra sona erdi. Stalinizm, sözde “sosyalist gerçekçiliğin” tek yönlü çizgisi altında en sıkı denetimi empoze etti ve tüm bu avangard hareketi bastırdı.

Temmuz 1924'te Troçki, birçok metnin derlenmesinden oluşan *Edebiyat ve Devrim* başlıklı bir kitap yayımladı. Bu kitapta Troçki “proleter sanat” olarak tanımlanabilecek bir sanat türünün asla var olamayacağını savundu. Onun savunduğu görüş şu şekildeydi: Devrimin tarihsel ve ahlaki gücü öylesine büyüktü ki, zeminini döşemeye başladığı kültür bir sınıf kültürü olmayacak ama hakiki bir insan kültürü olacaktı.

Genç Sovyet hükümetinin sanat ile sanatçılara dönük politikası, onların “kategorik olarak devrimin tarafında mı, yoksa devrimin karşısında mı olduğuna” göre belirleniyordu. Burjuva ve emperyalist karşıdevrime katılmayanlara “sanat alanında kaderlerini tayin etmede mutlak özgürlük” tanınmalıydı. Bu ilke devrimin ilk yıllarında uygulandı. Ancak daha sonra devrimin mezarını kazan bürokrasi,

aynı zamanda sanatsal özgürlüğü de yok etti ve tekçi bir totaliter “proleter sanat” dogmasını empoze etti. Geri kalan her şey “burjuva sanat” denilerek dışlandı.

Çin ve Küba devrimlerinin başarıları

Yirminci yüzyılın devrimlerinin deneyimleri, karşımıza kategorik örnekler olarak çıkarlar. Burjuvaziyi mülksüzleştiren ve kamu mülkiyeti temelli bir ekonomiyi planlama işleminden geçiren her muzaffer devrim, işçilerin yaşamlarını derhal olmak üzere olumlu yönde etkileyen muazzam başarılar elde etti. Bu devrimlerin yaşandığı ülkeler bürokratların egemenliğinde olduğu için sonunda onları felakete sürüklenip kapitalizme doğru gerilediler ve bunun neticesinde eşitsizlikler ile çelişkiler yoğunlaştı; ancak hatırlamak gerekir bu devrimlerin kazanımları, bu bürokratik çerçevede bile kendilerinin gerçekleşmesini sağladılar.

On yıllarca süren korkunç kıtlıkların ardından gelen 1949’daki muzaffer Çin Devrimi’nde, devrimin hedeflerini açıkça tanımlayan Mao’nun kendisiydi: “Her Çinli’nin her gün bir kase pirince sahip olmasını güvence altına almak.” Ve gerçekten de eğitim, sağlık ve endüstriyel gelişmedeki diğer büyük ilerlemelere ek olarak bu konuda başarıya ulaştılar. Dünyanın en kalabalık ülkesi açlıktan ölmek üzere olan insanlarıyla gazete manşetlerine ve haberlere konu olmayı bırakırken, Çin’in komşusu kapitalist Hindistan bize hala Kalküta sokaklarında açlıktan veya hastalıktan ölen binlerce insanın dehşetini göstermeyi sürdürüyor.

Yıllar sonra gelen Küba Devrimi eğitim ve sağlık alanlarında gösterdiği ilerlemelerle, bu küçük Karayip adasını Latin Amerika’da bu alanlarda öncü yaptı. Önce okuma yazma bilmezliğin ortadan kaldırılmasında gösterilen başarı ve daha sonra çok sayıda üniversite profesörünün eğitilmesinin sağlanmasının yanı sıra Küba tıbbının başarıları da bölgedeki diğer ülkelerle çarpıcı bir tezatlık oluşturuyor. Her iki ülkede de (Çin ve Küba), “21. yüzyıl sosyalizminin” karma ekonomiyi öneren söylemlerinin aksine, burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle kapitalizme karşı ciddi bir ilerleme sağlanmasının sonucunda nelerin elde edilebileceği başarıyla gösterilmiştir. Zira “21. yüzyıl sosyalizmi” bu başarıların hiçbirisini gösterememiştir. Bu konuda tek bir trajik örneğe atıfta bulunuyoruz:

Chavizm tarafından yönetilen, kapitalizmin muhafaza edildiği ve insanların açlık, hastalık ve baskıya maruz kaldığı Venezuela.

Başarısız olan sosyalist önlemler değil, bürokrasiydi

Tüm bu veriler ve metodumuz, bizi bu makalenin başındaki soruya net bir cevap vermeye götürüyor: Sosyalizm başarısız olmadı. Başarısız olan ve sonunda SSCB'yi yok oluşturan götürenler, Sovyet devletinin çöküşünde bile kendi ayrıcalıklarından yararlanarak bugünkü yeni Rus kapitalist sınıfının üst katmanını oluşturanlar, yani Stalinizmin bürokrat mirasçılarıydı.

1917 Ekim Devrimi'ni büyük bir umutla karşılayan Rus işçi sınıfı için, kapitalistleri mülksüzleştiren planlı bir devlet ekonomisinin başarılarını deneyimleyen ama aynı zamanda çelişkili bir şekilde diktatoryal bir rejimin baskısına da maruz kalan sonraki nesiller için ve bugün bir kez daha kapitalist sömürüye maruz kalan herkes için yürünecek yol Bolşeviklerin, Lenin'in ve Troçki'nin yolu olmaya devam ediyor: Yeni bir devrim, işçi demokrasisi ve sosyalizm. Bir asırlık deneyim, kamulaştırma, devlet mülkiyeti ve planlama olmaksızın sosyalizme doğru sağlam bir ilerlemenin mümkün olamayacağını; bu ilerlemeyi sürdürmek ve geliştirmek için de sosyalizme işçi demokrasisinin ve küresel yayılmanın eşlik etmesinin kesinlikle zorunlu olduğunu göstermektedir.

Kapitalist restorasyonun sonuçları

1980'lerin ikinci yarısında Gorbaçov'un başında bulunduğu Sovyet liderliği kararlı bir şekilde restorasyona yöneldi ve kapitalizme giden yol olan sözde "glasnost" ve "perestroika" süreçlerini hayata geçirmeye başladı. Restorasyonun, bozulan yaşam kalitesi, kötüleşen devlet hizmetleri, düşen ücretler ve istihdam gibi ilk sonuçları, o yıllarda görülmeye başlandı.

Sovyetler Birliği, 1989'da başlayıp tek parti rejimini deviren kitlesel grevler ve

kitle seferberlikleri sırasında Aralık 1991’de dağıldı. Ocak 1992’den itibaren, ekonomiyi düzenleyen şok planları kapitalist restorasyonu tamamladı. Ücretler un ufak olurken, sosyal hizmetler de neredeyse felç oldu. Büyük şehirler, nüfusun hayatta kalmak için evlerinde sahip oldukları her şeyi satmaya çalıştığı dev bir açık hava pazarına dönüştü. Alkolizm ve suça sürüklenme astronomik oranlarda büyüdü. Şiddetli ölümler gündelik hayatın bir parçası haline geldi. Çarpıcı bir şekilde, yukarıda açıkladığımız üzere dünyanın en yüksek ortalama insan ömrü beklentilerinden birine ulaşan Rusya’da, yaşam beklentisi 57 yıla düştü. 1990’ların başında, gençlere en sevdikleri mesleğin ne olduğunu soran bir anketin aldığı tüyler ürpertici yanıt şuydu: “Seks işçiliği.”

Rusya ve önceki on yıllarda yaratılan muazzam zenginlikler yağmalandı. Böylece işçiler ve emekliler sefalete sürüklenirken, milyonlarca genç geleceği çalınan sahipsiz bir kitleye dönüşmüşken, yeni Rus kapitalist sınıfı da palazlanmaya başladı. Bugün, basit bir gerçeği doğrulamak için, bu palazlanan yeni Rus kapitalist sınıflarının parçası olan başlıca isimlerin (halk arasında “oligarklar” olarak adlandırılan isimlerin) veya Putin’in kendisinin ve onun hükümet ekibinin biyografilerine bakmak yeterlidir: Bunları hepsi “mesleki kariyerlerine” Sovyet devlet aygıtında başladılar ve yine bunların hepsi, ilk ayrıcalıklarını bu devlet aygıtına çalıştıkları sıralarda kazandılar. Bunların hepsi, şimdi özel mülkiyete dönüştürülmüş olan ama öncesinde devlet mülkiyetinde bulunan üretim araçlarının çeşitli kısımlarını mülk edinmek için, Sovyet devleti içindeki konumlarından yararlandılar.

Aynı şey Çin’de de yaşandı. Ancak Çin’de yaşananlar şu açıdan farklıydı: Çin Komünist Partisi varlığını sürdürmekte ve hala ülkeyi yönetmektedir. Bunu, en şiddetli ifadesi 1989’daki Tiananmen Meydanı katliamı olan vahşi bir diktatörlük aracılığıyla yapmakta. Ülkeyi kapitalist restorasyona götüren Çin Komünist Partisi’nin kendisiydi. Böylece 1949 devriminin birçok kazanımı yok edildi.

“Yeni Çin kapitalizmi”, dünyanın en düşük ücretleriyle çalışan ve acımasız iş saatlerine mahkum edilmiş olan bir işçi sınıfının aşırı sömürsünün üzerine inşa edildi. Bu işçi sınıfının ne grev hakkı var, ne de kendi sendikal temsilcilerini seçme hakkı. Bugün Çin’de milyonlarca işçi fabrikalarda uyuyor. Köylerinden

gelen ve fiilen yasadışı bir durum altında olan, herhangi bir sosyal kamu hizmetine erişim hakkı olmayan, yarı kölelik koşullarında uzun mesai saatleri geçirip çalıştıktan sonra aynı fabrikalarda uyumak ve yemek yemek zorunda kalan milyonlarca işçi var. Bu işçiler, bu sömürü koşullarına kırsalda bakımını üstlendikleri ailelerine birkaç dolar gönderebilmek için katlanmak zorunda kalıyorlar.

Milyonlarca işçi ve köylü işsiz kaldı. Ayrıca, ülkenin kentsel nüfusunun yüzde 45'inin ve kırsal nüfusun yüzde 80'inin artık herhangi bir sağlık sigortasının olmamasında kristalize olan büyük bir sağlık sistemi krizi mevcut. Aynı gerileme eğitimde de yaşandı. Ve yoksullukla bağlantılı fuhuş gibi oldukça ciddi sosyal sorunlar yeniden ortaya çıktı. Bu yeni kapitalizmin "Çin hızında ve oranlarında" büyüyor olmasının nedeni, çokuluslu şirketlerin, dünyanın başka yerlerinde elde edebileceklerinden çok daha yüksek bir artı değer elde etmelerini garanti altına alan Çin KP hükümetinin uyguladığı siyasi baskılardan yararlanmaya karar vermesiydi.

Kapitalist restorasyon ve onun artan eşitsizlik, sömürü ve yoksulluk benzeri korkunç sonuçları, sosyalizmin kapitalizme üstünlüğünün en iyi örnekleridir.

Dipnotlar:

1.) Bkz. <https://trockist.net/index.php/2019/01/26/rus-devrimini-savunurken/>

2.) Bkz. *agy*.

3.) David Law, *Russian Civilization*, Ardent Media, 1975.

4.) David Lane, *Soviet Society under Perestroika*, Routledge, 1992.